



กระแสโลกาภิวัตน์ กับ การพัฒนาภูมิภาคสู่แม่เหล็ก

ศาสตราจารย์ ดร. วรวิภา นงนุช

ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

โลกในวันนี้แตกต่างจากโลกในอดีตอย่างมหาศาล โลกที่เปลี่ยนไปไม่มีใครทำอะไรในมุมมืดต่อไป ทุกฝ่ายต่างมีการสร้างความร่วมมือกันในการทำงานที่มักพูดกันติดปากว่า “บูรณาการ” มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมมือ ร่วมใจกันในการทำงาน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายต่าง ๆ (Net Work) ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ผลของกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการหลั่งไหลการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี (Free Flow) ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้กล่าวไว้ว่า โลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวอย่างเสรี อย่างน้อย 4 อย่าง และการเคลื่อนไหวอย่างเสรีนี้ทำให้เกิดผลกระทบกับพวกเราทุกคน

การเคลื่อนย้ายหรือการหลั่งไหลอย่างเสรี (Free Flow) มีดังนี้

1. การหลั่งไหลอย่างเสรีของคน (Free Flow of People) ผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้คนเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรีมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งถ้ามองในด้านดีจะเห็นได้ชัดเจนจากจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยได้ง่ายขึ้นเป็นผลมาจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สะดวกมากขึ้น เป็นตัวเร่งการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยวมากขึ้นส่งผลทางด้านดีทำให้เกิดรายได้เข้าประเทศไทยมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็เกิดผลกระทบทางด้านลบตามมาอีกมากมาย เช่น การทำลายสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมรูปแบบต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

2. การหลั่งไหลอย่างเสรีของการค้าและบริการ (Free Flow of Trade & Service) ผลจากการเจรจาทางการค้าอย่างเสรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเป็นการเปิดโอกาสในการส่งสินค้าทางการเกษตร เกษตรอุตสาหกรรม และ อุตสาหกรรมไปขายในต่างประเทศได้มากขึ้น โดยความช่วยเหลือของรัฐบาลในการเจรจา การค้าเสรีนั้นไม่มีใครแพ้หรือชนะ บางเรื่องได้ประโยชน์มากแต่บางเรื่องได้น้อยหรืออาจจะเสียประโยชน์

3. การหลั่งไหลอย่างเสรีของเงินทุน (Free Flow of Capital) ในเรื่องนี้มีข้อดีคือการสร้างงานที่เป็นการลงทุนจากต่างประเทศ แต่มีข้อเสียคือเงินทุนที่เข้ามาอย่างรวดเร็วมีแนวโน้มที่จะออกไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 เงินทุนจากต่างชาติที่มาลงทุนเข้ามาเป็นระยะสั้นเมื่อเกิดความไม่มั่นใจก็ถอนเงินทุนออกไปหมด ดังนั้นจึงต้องสร้างกลยุทธ์ให้เงินทุนที่เข้ามามีเสถียรภาพและยาวนาน

4. การหลั่งไหลอย่างเสรีของเทคโนโลยีและความรู้ (Free Flow of Technology & Knowledge) ในปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างไร้ขอบเขต ในอนาคตจะเกิดการแข่งขันอย่างรุนแรงในเรื่องการสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Based Economy :KBE) ซึ่งถ้าใคร ประเทศใดที่มีความรู้มากกว่าจะสามารถพัฒนาได้มากกว่า ผู้ที่อยู่เฉย ๆ หรือผู้ที่ไม่มีความรู้ถือว่าไม่มีการพัฒนา

แนวทางพัฒนาในเขตภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

ผลจากการหลั่งไหลอย่างเสรีของ 4 ตัวแปรข้างต้น เป็นบริบทที่ทุกประเทศในกลุ่ม GMS ต้องคำนึงถึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาว่าจะรับมือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อการสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในภูมิภาคแห่งนี้

ผู้เขียนขอเสนอข้อคิดประเด็นที่ควรกำหนดยุทธศาสตร์ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนมนุษย์ ประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม GMS ควรสร้างความร่วมมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาณาบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงนี้ร่วมกัน ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ให้ทุนฝึกอบรม ทุนการศึกษา ทุนศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะควรเป็นด้านการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานไร้ฝีมือให้เป็นแรงงานฝีมือเพื่อป้องกันการไหลทะลัก ของแรงงานข้ามชาติไร้ฝีมือ

จากแนวคิดในข้อนี้ผู้เขียนเสนอว่า ควรมีสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันทั้ง 6 ประเทศ รวมทั้งควรมีโครงการความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทั้ง 6 ประเทศ เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นี้ไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

2. ยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจ ในการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจนี้ควรมุ่งในประเด็นที่เป็นจุดแข็งและโอกาสของพื้นที่ เช่น ใน จ.เลย ควรเน้นด้านการท่องเที่ยว การค้าชายแดน เนื่องจากความได้เปรียบในเชิงพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่ค้า โดยต้องเน้นความเป็น Partnership และประโยชน์ร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความร่วมมือในการแข่งขัน นอกจากนี้ใน จ.เลย ควรแย่งชิงโอกาสนี้เป็นเจ้าภาพจัดงานแสดงสินค้านานาชาติ 6 ประเทศ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวร่วมกับการพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

3. ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ในด้านนี้ควรส่งเสริมให้เกิดกระแส “วิถีตะวันออก/วิถีเอเชีย” ร่วมกันของภูมิภาค ร่วมกับการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมและประเพณีของชาติต่าง ๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เพื่อปูทางสู่การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา ร่วมกันบนพื้นฐานวัฒนธรรมและความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชน เพื่อใช้ยุทธศาสตร์นี้เป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ ผ่านทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่แนวคิด “วัฒนธรรมเพื่อ การพัฒนา ประเทศ” ภายใต้ ความเชื่อว่า”...ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมจะลดช่องว่างและความแตกต่างในวิถีชีวิตซึ่งจะช่วยหล่อหลอมสัมพันธ์ภาพ ความเข้าใจในพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน”

4. ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในยุทธศาสตร์นี้การพัฒนาแนวทางการบริหารทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ในรูปแบบภาคีร่วมกัน โดยเฉพาะลุ่มน้ำโขงที่เปรียบเสมือน “สายใย ชีวิต” ของประชาชนในภูมิภาคแห่งนี้โดยที่ควรวางแผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในเชิงพื้นที่ร่วมกัน

นอกจากนี้แล้วแต่ละจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านควรมีการจัดตั้งคลังสมองของจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งสะสมองค์ความรู้พื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยจำเป็นต้องรู้จักภาษา ประวัติศาสตร์ความเป็นมา ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งต้องเข้าใจการเมืองระหว่างประเทศของประเทศพร้อมกัน โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงในประเทศที่ติดต่อกับชายแดนอย่างดี